

Hitvilágunk csupa láthatatlan tényezéből épül fel. Hitünk legfőbb tárgya Isten, tökéletes szellem, láthatatlan. Emberi énünk nemesebbik része a lélek, alig meghatározható valóság. Isten legjobb fia, prófétája Jézus, a mi tanítómesterünk szellemi valóságként él közöttünk. Kereszténységünk legfőbb törvénye, a szeretet, általános fogalom. Célunk Istenországa, amely nem „szemmel láthatóan“ jön el. Vallásos élményeink, nehezen leírható szubjektív lelki folyamatok. Vallásos gyakorlatunkban is igyekszünk távol tartani magunkat minden külsőségtől: nem azért cselekszünk jót, nem azért imádkozunk, hogy az emberek előtt hiúságunkat kielégítsük; templomainkból hiányoznak a képek és a szobrok. Unitárius egyházunk lelki közösség. Meggyőződéssel valljuk, hogy a „láthatók ideig valók“ és a „láthatatlanok örökkévalók“.

Az ember azonban egy szemmel látható és kézzel fogható világban él. Mindennapi élete, tapasztalata e látható világhoz kapcsolódik. Ezért kényszerülünk a látható világ képeivel és fogalmaival gondolkodni és beszélni a hitvilág láthatatlan tényezőiről is. A szellemi dolgokat csak „materializálva“ tudjuk átszűrni gondolatvilágunkon, a látható világ képeinek segítségével.

Az „istenlátás“ nemcsak Filepet és a többi tanítványt foglalkoztatta, midőn azt mondta: „Uram, mutasd meg nekünk az Atyát, és elég nekünk“ (Jn 14, 8). Az „istenlátás“ minden idők vallásos emberének örök vágya marad. Azok, akiknek vallásos tapasztalatban volt részük: a próféták és a látomást látó apostoloktól egészen napjainkig, csakis a látható világ kommunikációs eszközeinek segítségével írták le, adták át tapasztalataikat.

A lélek ábrázolása nemcsak a Mózes első könyvének íróját foglalkoztatja (2, 7), midőn a lehellettel próbálja szemléltetni, nemcsak a Példabeszédek könyvének íróját, aki az Úrtól kapott „mécsest“ nevezi (20, 27), és nemcsak a Jelenések könyvének írója „látja“ (20, 4) „a királyi székben helyet foglalni azoknak lelkét, akiknek fejüket vették“, de felsorolhatatlan azoknak a gondolkodóknak a neve, akik valamilyen képet akartak alkotni a lélekről.

Tudott dolog, hogy magáról Jézusról sincs „hiteles arckép“, de ihletett festők megalkották a Jézus-képeket, s mi unitáriusok is tisztelettel tekintünk ezekre az alkotásokra, közöttük különösen a Munkácsi Mihály „Ecce homo“-jára.

Ugyanilyen okból beszélünk a szeretetről, mint tüzről (5Móz 4, 24), léleknek gyümölcseről (Gal 5, 22), lelki tehetségünk koronájáról.

Mindenki jézusi példázat egy-egy kép, mellyel megfoghatóvá és érzékelhetővé kívánja tenni Istenországát: mustármag (Lk 3, 19), kovász (Lk 13, 20—21), elrejtett kincs (Lk 13, 44), igazgyöngy (Lk 13, 45) és idézhetném tovább.

Az egyházat ugyancsak többféle képpel szemlélteti a Biblia: Isten nyája, szentek gyülekezete, Krisztus teste, az Úr szőlője, Isten szántóföldje, Isten épülete, hogy csak egy párat említsek.

És utalhatnak az egész Szentírásra, mely úgy áll előttem e pillanatban, mint egy olyan képeskönyv, amely a szellemi tényezőket kiabrázolja állítja az olvasó ember elé, azért hogy jobban megértsük, hogy hozzánk közelebb jöjjön, hogy magunkévá tessük szellemi tartalmát. De ugyanezt elmondhatjuk minden kimondott szóról, leírt betűről és különösen a költői, művészi alkotásokról, melyek mindenike a gondolat, az eszme lelki képét állítják elénk.

Ezek után főlegesen is kihangsúlyoznom, hogy Jézus Hegyi beszédének idézett része egy olyan szemmel látható kép, amely érzékelhetővé teszi a tanítványi lélek értékét, ösztönöz annak mindenkori felmutatására, Isten dicsősége érdekében.

Az unitáriusok „szeme, szíve, szája“, Szentábrahámi L. Mihály püspök korszakalkotó hittani művének első részében olvassuk, hogy „A lélek és a test összeköttetésében, s összeköttetéséből akarta Isten a saját hasonlatosságát szemléltetni, hogy az ember magában is találhasson istenismeretet... Az Isten képe az emberben nem egyéb, mint az isteni felségesség visszatükrözése és megjelenése minden más dolgok fölött... Ennek a képnek az alapja ugyan a lélekben van... ámde ennek gyakorlati működése mégiscsak az emberi testnek, mint nélkülözhetetlen eszköznek közbejöttével történik.“

Az ember Isten képmása (1Móz 1, 26—27). Ez a mi emberi voltunk „nemes levele“. Isten képét hordozzuk magunkban; micsoda büszkeséget, méltóságot kelt e hatalmas tétel bennünk, de milyen óriási felelőség is ez számunkra!

Az ember Isten képe és dicsősége — fokozza tovább önérzetünket Pál apostol (1Kor 11, 3—7). Az emberben megdicsőülhet Isten, de egyben az ember szégyenné is válhat Isten előtt.

Az ember lelke isteni szikra, „a világosság szent Atyjának“ (Jk 1, 17) földre helyezett mása. Lelki életének művelésével, tökéletességre való törekvésében egyre jobban kiabrázolódik lelkében az Isten.

Az emberek között Jézusban tükröződött legvilágosabban, a legmagasztosabban Isten, ezért ő teljes öntudattal mondhatta el magáról: „aki engem látott, látta az Atyát“ (Jn 14, 9).

Isten lényegét gyakran abrázolják a bibliai könyvek írói a világosság képével: „az Isten világosság“ (1Jn 1, 5). „Minden jó adomány és minden tökéletes ajándék onnan felülről, a világosság Atyjától száll alá, akiben nincs változás, sem fénynek és árnyéknak változása.“ (Jk 1, 17). Ő ránk ragyogtatja az ő orcáját (Zsolt 31, 17), Ő a mi mécsesünk és fénysugarat ad nekünk a sötétségben (2Sám 22, 29).

Ha megvizsgáljuk az evangéliumokban használt világossággal kapcsolatos fogalmakat, megállapíthatjuk, hogy általában a vallásos erényeket, a lélek egészséges megnyilvánulását, nem a kimondott büntelenséget, de a jó, igaz, értékes cselekedetekre való törekvést értették alatta. „Úgy ragyogjon a ti világosságotok az emberek előtt, hogy lássák jó cselekedeteiteket, és dicsőítsék a ti mennyei Atyátokat“. Ebben az esetben az emberi lélek ragyogásának legkonkrétabb formáját, a jó cselekedetet emeli ki Jézus. Cselekedj úgy, hogy látván ezt az emberek, dicsőítsék a mennyei Atyát. Mutasd meg hitedet, tedd kézzelfoghatóvá, szemmel láthatóvá jó cselekedeteket által, hogy láthatóvá legyen Isten képe benned. Isten iránti szeretetedet valószínűleg meg az ember iránti szeretetben, úgy

amiként a szülők iránti szeretet a testvérek egymás iránti szeretetében is megmutatkozhatik.

„Aki azt mondja, hogy világosságban van, de gyűlöli a testvérét, az még mindig a sötétségben van. Aki szereti az ő testvérét, az a világosságban van és nincs benne semmi sötétség.“ (1Jn 2, 9—10). „Ha azt mondja valaki, hogy: Szeretem az Istent, a testvérét viszont gyűlöli, az hazug, mert aki nem szereti a testvérét, akit lát, nem szeretheti az Istent, akit nem lát.“ (1Jn 4, 20). A lelki indításból: a szeretetből, a hitből fakadó jócselekedet az, amiben tündököl az Isten képe rajtunk. Minden ember vágyik az elismerésre, az érvényesülésre, ahogy a költő mondja: „Szeretném magam megmutatni, / Hogy látva lássanak“. (Ady E.) A hétköznapi ember, hogy megszerezze mások elismerését, igyekszik mindig ünnepi arcát mutatni, amikor tudja, hogy látják az emberek. A tanítvány is vágyik az elismerésre, de neki nincs egy ünnepi és egy közönséges arca. Ő mindig úgy él, mintha ünnep volna az egész élet, mintha mindig látnák az emberek. Ezért nyeri el a legnagyobb elismerést az emberektől: miatta dicsérni fogják Istent. Az ilyen emberről mondják, boldog az az anya, aki téged fölnevelt, boldog az a nép, melynek ilyen fia van, áldott az Isten, akinek ilyen szolgálója van.

Amikor hitvilágunk magasztos szellemi tényezőiről testiségünk fogalmával beszélünk, amikor a lélek tetteiben való tündöklését szemléljük, tulajdonképpen szellemi arcvonásunkat akarjuk tőkéltesíteni Jézus példája nyomán, valahogy úgy, amiként Pál apostol viziója ábrázolja: „Fiaim, kiket fájdalommal szülök újonnan, míg ki nem formálódik bennetek“ —Jézus. (Gal 4, 19).

Ezt a szent célt unitárius egyházunk szervezeti keretei között kívánjuk megközelíteni, akik e lelki közösség előjárói és egyszerű hívei vagyunk. E lelki közösséget, testet öltve, láthatóvá válva szemlélheti a világ. Lelki megnyugvást csak az adhat nekünk, ha örállásunkkal és virrasztásunkkal, vigyázásunkkal és imádságunkkal, felelősségvállalásunkkal és köteleességteljesítésünkkel, együttérzésünkkel és örömmüzenet-hirdetésünkkel minél ragyogóbban közeledünk a Jézus-arcú embertípus-hoz.

A legnagyobb elismerést akkor nyerjük el, ha tanítványi hivatásunkból ránk háruló feladatainkat úgy végezhetjük, hogy miattunk is dicsérni fogják Istent, a mi mennyei Atyánkat.

Váljék valóra mindez a hétköznapiak legkisebb megnyilvánulásától a sorsdöntő hősiességéig mindenütt és mindenkor. Közelebről pedig az ünnepi harangszóra templomba sietők lépésében, a templomban elmondott ima szavában, az áhitattal énekelt zsoltárok szárnyain, a jó karban tartott egyházi épületek homlokzatán, az aranykönyvek emlékeket őrző, áldozatokat számon tartó lapjain és abban, hogy miként tekintünk egymásra, miként köszöntjük egymást. Továbbá a fájdalom együtt elsírt könnyeiben, együtt eljajgatott jajszavaiban és együtt hordozott gyászruháiban, vendégszeretetünk egyetlen darab kenyérében, hivatástudattal nevelt gyermekeinkben, örömeiket-sikereket együtt ünneplő hálaadásunkban. Rajtunk Istenünk és népünk szeme!

Sugározzuk, Istenigotassuk hát tovább az Istenre mutató világosságot, hogy jó cselekedeteink nyomán áldassék és dicsőíttessék Isten, a mi édes jó Atyánk mindörökké. Ámen.